

ВИКОРИСТАННЯ ІЛЬМУ В НАРОДНІЙ МЕДИЦИНІ**Данилова І.А.***Національний фармацевтичний університет, м. Харків, Україна**Кафедра фармацевтичної хімії**Irinadanilova083@gmail.com*

Серед квіткових рослин сімейства ільмових (Ulmaceae) 6 його родів включають трохи більше 50 видів, вкрай нерівномірно розподілених за родами. Всі види цього сімейства – тільки дерева з простим черговим листям і швидко обпадає прилистниками. У помірній зоні ільмові – листопадні літнєзелені рослини, в субтропіках і особливо в тропіках серед них з'являються напівлистопадні і вічнозелені форми. Ільмові були широко поширені в геологічному минулому і їх велика кількість зростала на територіях сучасної Євразії та Північної Америки. Центральне місце в родині ільмових належить роду ільм (*Ulmus L.*), що включає 34 види.

Ільмові вже сотні років широко використовуються у багатьох країнах Європи та Азії для озеленення. За останні півстоліття зростаючі види ільму успішно вводять в захисні насадження Північної Америки, Аргентини, Бразилії та Австралії. Закріпленню ільмових в нових районах за межами природного ареалу сприяють їх мала вимогливість до умов середовища, швидке зростання, щорічне рясне плодоношення, гарне відновлення насіннєвим шляхом і порослю, особливо від кореневих нащадків, широка екологічна пластичність. Ільмові добре переносять підрізування гілок, довго зберігають надану їм форму крони і використовуються для створення живоплотів і оригінальних композицій в парках і скверах, а також для засадження доріг.

З давніх часів ільм використовувався в народній медицині багатьох країн світу завдяки його унікальним цілющим властивостям. Молода кора ільма виявляє сечогінну, в'язучу, кровоочисну, кровоспинну, протизапальну та ранозагоювальну дію, листя мають ранозагоювальні та протиболісні властивості, що обумовлено хімічним складом. Ільм граболистий використовують для лікувальних цілей, в якості рослинної сировини використовується кора молодих пагонів та листя. Кора ільму знімає запалення слизових оболонок. Тому, чай, заварений з кори використовують при запальних процесах слизової оболонки шлунку та кишківника або для полоскання при запаленні порожнини рота та горла.

Препарати ільму граболистного виявляють протизапальну, сечогінну, ранозагоювальну та протимікробну дію. Відвар кори приймають при хронічному запаленні слизової оболонки шлунку, виразковій хворобі шлунку та 12-типалої кишки, проносах, у тому числі і дизентерійного походження. Відвар з далеких часів використовується в народній медицині при опіках, висипах, екземах, гнійних ранах. Також чай використовують зовнішньо у вигляді приймачок та припарок для важко загоювальних ран. Ільм широко використовувався у давнину, був незамінною лікувальною рослиною і зараз є одним з найпоширеніших в народній медицині. Кору ільму використовують у вигляді ванночок при лікуванні геморою та ран. При проносах кору використовують, попередньо перетерши її у порошок. Також у народній медицині відвар використовують зовнішньо при ранах, які гнояться, у вигляді пластиру при екземі. Відвар кори і відвар деревини використовують як протипухлинний засіб. Луб використовується при лихоманці, кровоточивості, шкіряних хворобах. Настій кори стовбура використовують для полоскання при цинзі, для обливання при шкіряних захворюваннях, діуретичний та в'язучий засіб. Подрібнену кору прикладають до гнійних ран як пом'якшувальний засіб. Подрібнені та зварені плоди використовують при лікуванні геморою.

У різних країнах ільм граболистий є незамінною рослиною у народній медицині. Так відвар в Азербайджані використовують при гнійних ранах, сифілісі, у вигляді пластиру при екземі. Відвар з кори коріння та відвар деревини у Бельгії використовується як протираковий засіб. Луб використовують при лихоманці, кровотечі, шкіряних захворюваннях. Пасту з молоді кори та листя, яку одержують шляхом розтирання з водою в Абхазії використовують при опіках та пухлинах. У Бельгії відвар з листя використовується як протираковий засіб та у вигляді ванночок при пролежнях. Також незамінна рослина при переломах кісток у Абхазії.

Ефективними є інші види ільму, які широко використовуються в офіційній та народній медицині. Ільму голому притаманні протизапальні, антибактеріальні, в'язучі, тонізуючі, ранозагоювальні та кровоспинні властивості. Відвар кори має в'язучу, тонізуючу, протикатаральну та антибактеріальну, протипухлинну дію. У гомеопатії з зовнішньої частини кори виготовляють есенцію для лікування хронічних шкіряних висипів та скрофулезу. У тибетській медицині відвар кори молодих стовбурів використовують при малярії та гнійних ранах. Відвар кори на основі вина використовується як протираковий засіб. Лікувальні властивості мають пагони, кора гілок та насіння ільму крупноплідного, а плоди входять до китайської фармакопеї. Ільм низький широко використовується в китайській та тибетській медицині при малярії та гнійних ранах, як сечогінний засіб. Ільм японський дуже поширений у різних народів світу, його пагони та насіння використовують при різноманітних шкіряних хворобах. Настій з кори та гілок прекрасний засіб при лихоманці та шкіряних висипах. Внутрішня кора ільму ржавого, яка містить особливий слиз, використовується для зменшення болі та при запалення слизових оболонок, сприяє загоюванню тканин. Завдяки активним компонентам (слизу, дубильні речовини, крохмаль, вуглеводи), які містяться у внутрішній білій корі ільм ржавий виявляє пом'якшувальну та заспокійливу дію при кашлі. При ларингітах також рекомендують пом'якшувати горло настоєм ільму ржавого. Довгий час ільм ржавий вважався заспокійливим засобом та був одним з найкращих сильнодіючих засобів при лікуванні фурункулів. Настій з кори ільму ржавого незамінний засіб при печії. Також ільм ржавий використовується при хворобі Крона, діареї, пневмонії, при інфекційних захворюваннях ШКТ, фарингіті, в період одужання після тяжких захворювань.

Література

1. Буданцев А.А. Дикорастущие полезные растения России / А.А. Буданцев, Е.Е Левиовская. – СПб: Изд-во СПХФА, 2001. – 663 с.
2. Верлейлин Н. Иллюстрированная энциклопедия. Полезные травы / Верлейлин Н. – М.: Лабиринт пресс, 2002. – 320с.
3. Виноградова Т.А. Практическая фитотерапия. / Т.А. Виноградова, Б.Н. Гажев, В.М. Виноградов и др. – М.: «ОЛМА-ПРЕСС»; СПб.: Издательский Дом «Нева», «Валери СПД», 2002. –674 с.
4. Гунар О.В. Методы определения антимикробного действия лекарственных средств / О.В. Гунар, К.А. Каграманова // Хим.-фармац. журн. – 2005. – №5 – С. 53–54.
5. Лекарственные растения / А. Носов.– М., ЭКСМО-ПРЕСС, 2001. – 350 с.